

Beslut

efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolors åtgärder vid fusk gällande Jensen Gymnasium Gamla stan med Jensen Education College AB som huvudman i Stockholms kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Jensen Gymnasium Gamla stan med Jensen Education College AB som huvudman i Stockholms kommun avseende kvaliteten i skolenhetens åtgärder vid fusk. Granskningens syfte är att granska kvaliteten i gymnasieskolors arbete med och beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av måluppfyllelse och kunskaper.

Följande frågeställningar ingår i granskningen:

1. I vilken utsträckning leder och samordnar rektorn skolans arbete för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?
2. I vilken utsträckning har lärarna beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Kvalitetskriterierna finns i bilaga 1.

Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, i flera delar men utvecklingsområden finns eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att verksamheten uppfyller kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. I bilaga 3 finns granskningens författningsstöd. I denna granskning använder Skolinspektionen begreppet "vilseledande" som synonym till begreppet "fusk".

Beslut

Rektorns ledning och samordning av arbetet för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper

Jensen Gymnasium Gamla stan uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen gör en samlad bedömning att rektorns ledning och samordning av arbetet med åtgärder vid fusk **i hög utsträckning** ger lärarna förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Lärarnas beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper

Jensen Gymnasium Gamla stan uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen gör en samlad bedömning att lärarnas arbete med åtgärder vid fusk **i hög utsträckning** ger dem beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Rektorns ledning och samordning

Lärarnas förutsättningar för att motverka och upptäcka vilseledande

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete med att ge lärarna förutsättningar att arbeta för att utveckla sin bedömningspraktik samt deras möjligheter att samverka för att stärka beredskapen mot vilseledande. Skolinspektionen har även granskat rektorns erbjudan till lärarna om kompetensutveckling gällande vilseledande.

Lärarnas förutsättningar att arbeta med sin bedömningspraktik för att motverka vilseledande

Granskningen visar att rektorn möjliggör för lärarna att arbeta med bedömning och betygssättning på ett sätt som stärker varje lärares beredskap att motverka och upptäcka fusk.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna har tillräckligt med tid för att utveckla sin bedömningspraktik och att de inom ramen för detta även inkluderar frågor som handlar om att motverka och upptäcka vilseledande. Av intervjuer med såväl rektorn som lärarna framgår att frågor kopplade till att motverka och upptäcka fusk är mycket aktuella frågor på skolenheten. Rektorn och en biträdande rektor uppger vid intervju att lärarna har avsatt tid för att arbeta med bedömning och betygssättning och att de inom ramen för detta har möjlighet att även arbeta med frågor kopplade till att motverka fusk. Enligt rektorn tilldelas även lärarna extra tid för sambedömning samt för de tillfällen där skolenheten bedriver utvecklingsarbete, bland annat rörande frågor om elevernas användning av AI-verktyg. Lärarna bekräftar rektorn och den biträdande rektorns utsagor och uppger samstämmt att de anser sig ha tillräckligt med tid för arbetet med att upptäcka och motverka vilseledande. Enligt lärarna har de en väl utvecklad samverkan i dessa frågor och några lärare uppger att arbetet inte tar så mycket tid av den enskilde läraren då de främst genomför arbetet tillsammans. Rektorn och lärarna ger flertalet exempel på hur de arbetar för att stärka lärarnas kunskaper om elevernas AI-användning, men även på konkreta åtgärder de fortlöpande vidtagit för att motverka och upptäcka fusk generellt. Samtliga lärare på skolenheten genomgår exempelvis vid tidpunkten för granskningen en utbildningsinsats kring AI-användning och därutöver arbetar förstelärare med kompetensutvecklingsinsatser kopplade till AI tillsammans med lärarna.

Skolenheten har även nyligen förändrat rutinerna för elevernas framtagande av gymnasiearbetet där de från och med detta läsår kommer att behöva skriva vissa delar i den låsta digitala provplattformen.

Lärarnas förutsättningar att samverka för att stärka beredskapen mot vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna ska ha goda förutsättningar att samverka i syfte att stärka deras beredskap att motverka och upptäcka fusk.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna regelbundet samverkar med varandra och att de inom ramen för detta bland annat samarbetar för att motverka och upptäcka vilseledande. Enligt rektorn och lärarna sker en omfattande samverkan i dessa frågor inom ramen för ämneslagen. Lärarna uppger att de bland annat samarbetar kring frågor som handlar om att motverka och upptäcka fusk i samband med att de arbetar med bedömning och betygsättning. Lärarna samverkar även kring detta när de sambedömer samt när de tillsammans följer upp olika bedömningssituationer. Lärarna berättar att de dessutom på skolledningens uppdrag har haft temat fusk vid ämneslagens möten. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår därutöver att huvudmannen två gånger per läsår anordnar något som kallas "Academy-dagar" under vilka fusk och elevernas AI-användning varit teman. Rektorn och lärarna uppger att lärarna också samverkar under konferensdagar där de bland annat diskuterar gemensamma rutiner och arbetssätt kopplade till vilseledande.

Rektorns erbjudan till lärarna om kompetensutveckling gällande vilseledande

Granskningen visar att rektorn skaffar sig kännedom om lärarnas behov av kompetensutveckling gällande fusk och erbjuder vid behov sådan kompetensutveckling.

Av granskningen framgår att rektorn på ett strukturerat sätt tar reda på vilka behov lärarna generellt har av kompetensutveckling men även mer specifikt kopplat till AI och vilseledande vid bedömningssituationer. Av den dokumentation huvudmannen inkommit med till Skolinspektionen framgår att rektorn samt programrektorerna deltar på flertalet ämneslagsmöten och att de har skapat en struktur för att identifiera behov av kompetensutveckling bland lärarna. Rektorn och en biträdande rektor uppger vid intervju att skolledningen har delat upp de största ämnena mellan sig och sitter med under deras ämneslagsmöten. Rektorn har även gett i uppdrag till ämneslagsledare och förstelärare att vid olika tidpunkter ställa frågor och observera olika områden lärarna kan behöva fortbilda sig inom. Lärarna berättar att de den senaste tiden framför allt diskuterat kompetensutveckling kopplat till den tekniska utvecklingen och AI. Det framgår vidare av intervjuer med rektorn och lärare samt av den skriftliga dokumentationen att rektorn även kan identifiera mer specifika eller individuella behov, bland annat genom samtal med eller utifrån önskemål av lärare.

Av granskningen framgår också att rektorn ger lärarna möjlighet att delta i kompetensutvecklingsinsatser med koppling till arbetet för att upptäcka och motverka vilseledande. Enligt rektorn och lärarna går alla lärare på skolenheten vid tiden för Skolinspektionens granskning en utbildning om AI, där ett moment om hur lärarna ska upptäcka otillåten användning kommer att ingå. Lärarna uppger att de därutöver två gånger per läsår deltar vid huvudmannens "Academy-dagar" där frågor om fusk och otillåten AI-användning varit punkter på programmet. Lärarna säger att de annars främst tycker att det är den kollegiala samverkan som utvecklar deras kompetens, där de regelbundet dels lär av varandra, dels av förstelärare som har särskilda ansvar kopplat till AI-användning och fusk. Enligt lärarna har också just vilseledande, såväl med hjälp av AI som med andra tillvägagångssätt, varit teman på deras ämneslagsmöten. Rektorn och den biträdande rektorn uppger därutöver att alla nya lärare tilldelas en kulturcoach som ska gå igenom skolans rutiner och arbetssätt med dem. I detta ingår bland annat rutinerna vid vilseledande, skolledningens roll i arbetet samt vad som uppfattas vara fusk på skolan och vilka mallar lärarna ska använda för att utreda fusk. Av den inkomna dokumentationen framgår därtill att skolenheten genomfört kortare fortbildningsinsatser kring dessa frågor vid månadsmöten med personalgruppen.

Samordnad information på skolan

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete med att samordna information om betyg, rättigheter och skyldigheter på skolan och som inkluderar frågor om vilseledande. Skolinspektionen har även granskat rektorns arbete för att lärarna ska utgå från gemensamma förhållningssätt och att lärarna ska informera eleverna på skolan om vad som är tillåtet och inte i anslutning till bedömningstillfällen.

Rektorns arbete med att samordna information om vilseledande på skolan

Granskningen visar att det finns information som innefattar skolenhetens förhållningssätt och rutiner för att hantera fusk. Informationen är samordnad, enhetlig och väl avvägd.

Av granskningen framgår att det på skolenheten finns samordnad och enhetlig information om betyg, rättigheter och skyldigheter och att denna information inkluderar frågor om vilseledande. Det framkommer vid samtliga intervjuer att lärarna på ett samordnat sätt vid ett antal tillfällen under ett läsår informerar eleverna om skolans regler och rutiner, däribland reglerna vid examination och rutinerna vid fusk samt vilka konsekvenserna blir om någon elev skulle fuska. Enligt rektorn, lärarna och eleverna sker ovanstående i enlighet med skolans rutin vid varje läsårsstart, under coachtiden och inför de allra flesta provtillfällen. Det framgår vidare av granskningen att den information lärarna ger eleverna är

enhetlig och likvärdig. Inför granskningen har huvudmannen inkommit till Skolinspektionen med den presentation som lärarna håller för eleverna. Presentationen innefattar regler vid examination, skolans rutiner vid fusk samt en konsekvenstrappa som beskriver de olika stegen av konsekvenser som fusk kan få för eleverna. Eleverna uppger samstämmigt vid intervjuerna att lärarna gått igenom informationen i samband med tidigare nämnda tillfällen.

Det framgår vidare av granskningen att lärarnas information till eleverna om vad som gäller vid fusk är väl avvägd och inte tar upp omotiverat stort utrymme av undervisningen. Lärarna berättar att den information de ger eleverna utgår från skolans gemensamma rutiner och arbetssätt men att de också kan anpassa hur de informerar utifrån aktuell elevgrupp. Intervjuade elever anser att informationen är relevant. Någon elev berättar att de nu hört samma information många gånger, men uppger att det samtidigt finns ett värde i att den repeteras. Lärarna uppger att utöver presentationerna vid läsårsstart samt informerandet under coachtiderna ägnar de några minuter inför provtillfällena åt att informera om vad som är fusk och vilka konsekvenserna kan bli om någon fuskar.

Rektorns arbete för att lärarna ska utgå från gemensamma förhållningssätt

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna konsekvent tillämpar gemensamma förhållningssätt gällande fusk.

Av granskningen framgår att det finns gemensamma förhållningssätt gällande fusk på skolenheten. Rektorn, den biträdande rektorn och lärarna uppger samstämmigt att det finns en samsyn bland rektorn och lärarna kring skolenhetens förhållningssätt gällande fusk. Samtliga intervjuade lärare berättar att de känner till och tillämpar de gemensamma förhållningssätten och att de fortlopande diskuterar dem med varandra vid sina ämneslagsmöten där rektorn eller någon programrektor deltar. Enligt lärarna har de haft temat fusk på sina ämneslagsmöten och då diskuterat de gemensamma förhållningssätten. Lärarna uppger att de också fört denna typ av diskussioner i forum där fler lärare deltar, exempelvis vid sina konferenser. Lärarna berättar även att frågan kopplat till vad som ska uppfattas vara tillåten respektive otillåten AI-användning är aktuell på skolan. Lärarna uppger att de bland annat diskuterat att vad som är tillåtet och inte kan skilja sig åt mellan ämnen och att det därför är viktigt att lärare tydliggör detta. Intervjuade elever bekräftar att lärarna agerar på ett likvärdigt sätt för att motverka fusk. Ett par elever berättar dock att det vid ett fåtal tillfällen inträffat att vikarier inte tillämpat samma förhållningssätt som de ordinarie lärarna i samband med prov. Några elever har bland annat vid dessa tillfällen tillåtit lämna lektionssalen för att sedan komma tillbaka igen. Lärarna och rektorn uppger emellertid att vikarier inför provtillfällena får provinstruktioner från lärarna samt skolenhetens regler vid examination och rutiner vid fusk av skolans vikariesamordnare.

Rektorns arbete för att lärarna ska informera eleverna om vad som gäller vid vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna bedriver ett aktivt arbete för att göra informationen om vad som gäller vid vilseledande känd bland eleverna.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna informerar eleverna om betyg, rättigheter och skyldigheter gällande fusk och användning av AI-verktyg. Av intervjuerna med rektorn och lärarna framgår att rektorn har gett lärarna i uppdrag att vid varje läsårsstart, under coachtiderna samt vid provtillfällena informera eleverna om regler vid examination, rutinerna för fusk samt skolans konsekvenstrappa. Enligt rektorn och lärarna påminner även rektorn om när det är dags att hålla presentationerna samt följer upp att så skett.

Organisation och stöd i situationer när elever vilseleder

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete för att det ska finnas gemensamma arbetssätt på skolenheten för att hantera vilseledande samt för att de gemensamma arbetssätten ska vara kända bland lärarna.
--

Rektorns arbete för att det ska finnas gemensamma arbetssätt för att hantera vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att det ska finnas gemensamma arbetssätt på skolenheten om hur situationer där en eller flera elever fuskar ska hanteras. Rektorn ser även till att de involverade får stöd i sådana situationer.

Det framgår av granskningen att rektorn aktivt ser till att det finns gemensamma arbetssätt på skolenheten för hur rektorn och lärarna ska agera vid fusk. Av den inkomna skriftliga dokumentationen samt av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det vid skolan finns regler vid examination, rutiner för hantering av fusk, en utredningsmall för konstaterat fusk, en konsekvenstrappa samt en guide för elevernas användande av AI. Rektorn uppger att dessa rutiner och arbetssätt framgår av anställningsinformationen till lärarna, finns tillgänglig på skolans lärplattform samt diskuteras regelbundet i olika forum där rektorn och lärarna samverkar med varandra. Enligt rektorn och lärarna informerar även rektorn om gemensamma rutiner i sitt nyhetsbrev.

Granskningen visar vidare att rektorn ser till att både lärare och elever får stöd vid eventuellt fusk. Av intervjuer med lärarna och rektorn framgår att lärarna när de misstänker eller konstaterar fusk får stöd av elevernas coach samt av sin programrektor och av rektorn. Dessa kan exempelvis delta vid möten och hålla

enskilda samtal med inblandade. Enligt lärarna och rektorn kan eleverna i sin tur få stöd av sin coach, programrektorn eller representanter för elevhälsoteamet. Rektorn berättar att det kan handla om att eleven får träffa kuratorn för att till exempel samtala om fusk och om eleven upplever en för hög press i relation till sina studier.

Rektorns arbete för att de gemensamma arbetssätten ska vara kända bland lärarna

Granskningen visar att rektorn verkar för att skolenhetens gemensamma arbetssätt är kända bland lärarna.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna känner till rutinerna för hur de ska hantera situationer där elever vilseleder. Enligt rektorn och lärarna finns det tydliga rutiner som lärarna såväl känner till som tillämpar vid händelser där elever ertappas med att fuska. Rektorn och lärarna uppger att det finns ett rutindokument som beskriver arbetsgången vid fusk, en konsekvenstrappa samt en utredningsmall som lärarna ska arbeta utefter när de misstänker eller konstaterar fusk. Rektorn och lärarna uppger att alla lärarna känner till rutinerna, att de återkommande diskuterar innehållet i dessa, att de finns tillgängliga i anställningsinformationen och att rutinerna är uppsatta i varje lektionssal.

Lärarnas beredskap och arbetssätt

Utformning och uppföljning av bedömningssituationer och betygsunderlag

Här har Skolinspektionen granskat lärarnas arbete med att utforma bedömningssituationer för att motverka vilseledande samt lärarnas arbete för att utveckla sina bedömningssituationer.

Lärarnas arbete med att utforma bedömningssituationer för att motverka vilseledande

Granskningen visar att lärarna arbetar medvetet med att utforma bedömningssituationer och betygsunderlag och att de i detta arbete gör avvägningar för att minska risken för fusk.

Av granskningen framgår att lärarna arbetar på flera sätt för att utforma bedömningssituationer inklusive gymnasiearbetet, så att de bedömningsunderlag de inhämtar ska vara tillförlitliga. Av samtliga intervjuer framgår att eleverna skriver det absoluta flertalet prov på plats i lektionssal i en låst digital provplattform eller i vissa fall med penna på papper. Lärarna och eleverna berättar att de utöver skriftliga prov kan examineras genom olika muntliga presentationer. Lärarna ger vid intervju ett antal exempel på hur de då arbetar för

att minska risken för fusk, bland annat så bedömer de främst det muntliga framförandet och inte elevernas skriftliga manus. Enligt såväl eleverna som lärarna samt rektorn har skolenheten, bortsett från några enskilda undantag, frångått inlämningsuppgifter som examinationsform. Lärarna och eleverna ger ändå flertalet exempel på hur lärarna arbetar för att minska riskerna för fusk vid de tillfällen där eleverna skrivit texter någon annanstans än på plats i lektionssal. Elever och lärare berättar till exempel att vid tillfällen när eleverna ska skriva delar av gymnasiearbetet utanför lektionstid så kontrollerar lärarna redigeringshistoriken i texterna och använder digital plagieringskontroll. Vidare uppger lärarna att de håller täta avstämningar med eleverna samt genomför opponering där eleverna får utveckla sina skriftliga resonemang muntligt.

Vidare framgår av granskningen att lärarna på ett tydligt sätt informerar eleverna om skolans normer och regler vad gäller fusk och hur reglerna är en grund för skolarbetet. Eleverna, lärarna och rektorn uppger samstämmigt vid intervjuerna att lärarna regelbundet och enligt en bestämd struktur informerar eleverna om vad skolan betraktar vara fusk och vad som händer vid fusk. Eleverna och lärarna berättar att lärarna även informerar om vad som gäller vid fusk inför att de ska påbörja nya moment samt spontant i det dagliga samtalet dem emellan. Eleverna uppger därutöver att lärarna informerat dem om att rutinerna finns tillgängliga på skolans digitala läroplattform. Lärarna och eleverna berättar även om att lärarna på olika sätt diskuterar normer kopplade till fusk och uppger exempelvis att lärarna framhåller vikten av att eleverna är ansvariga för såväl texterna som de tar fram samt sin egen kunskapsutveckling. Lärarna för också diskussioner med eleverna om korrekt källhantering och vad det innebär att plagiera någon annans text.

Av granskningen framgår vidare att lärarna arbetar för att eleverna ska få förståelse för sitt eget ansvar kopplat till användandet av olika AI-verktyg i skolarbetet. Huvudmannen har inför granskningen inkommit till Skolinspektionen med en AI-guide som bland annat beskriver hur AI kan användas och vad som skulle kunna utgöra otillåten användning. Enligt lärarna och eleverna har lärarna gått igenom delar av AI-guiden och eleverna uppger att den finns tillgänglig på deras digitala läroplattform. Lärarna och eleverna uppger därtill att lärarna regelbundet inom ramen för undervisningen för samtal med eleverna om vad som är otillåten AI-användning, men också om vid vilka tillfällen det är tillåtet att använda AI som ett stöd i lärandet. Några lärare ger som exempel att de kan åskådliggöra skillnaden för eleverna genom att berätta att det är tillåtet att använda AI som inspiration till teoridelen när de arbetar med uppsatser, men att det inte är tillåtet att AI-generera teoriavsnittet och sedan använda texten i sin uppsats. Av samtliga intervjuer framgår att elevernas AI-användning är en mycket aktuell fråga på skolan och de intervjuade eleverna ger uttryck för att de tycker att det är tydligt var gränsen går samt att det också handlar om ett egenansvar. En elev beskriver till exempel att det är tydligt att de får ta hjälp av AI för

stavningskontroll, men att det är självklart att de inte får klippa in stycken av text som genererats av AI i sina egna uppsatser.

Lärarnas arbete för att utveckla sin bedömningspraktik

Granskningen visar att lärarna följer upp bedömningssituationer och betygsunderlag för att utveckla sin bedömningspraktik och att de i detta arbete tar hänsyn till de risker som finns i syfte att motverka vilseledande. Lärarna bedriver även ett aktivt utvecklingsarbete för att hålla sig uppdaterade med teknikutvecklingen.

Av granskningen framgår att lärarna regelbundet följer upp hur ändamålsenliga olika bedömningsunderlag har varit, samt hur väl olika uppgifter fungerar i relation till bedömning och betygsättning i syfte att motverka vilseledande. Enligt lärarna bedriver de ett regelbundet arbete med att följa upp och utvärdera ändamålsenligheten i sina bedömningsunderlag och detta arbete inkluderar frågor om att minska riskerna för fusk. Lärarna berättar att detta arbete framför allt sker inom ramen för ämneslagens arbete där de exempelvis gemensamt går igenom olika examinationsuppgifter och justerar vid behov. Lärarna följer också upp olika provuppgifter när de sambedömer och kan vid sådana tillfällen till exempel identifiera att frågor behöver ställas på andra sätt eller att de behöver examinera innehållet på ett annat sätt. Såväl rektorn som lärarna ger vid intervjuer ett antal exempel på när denna typ av uppföljningar har lett till att skolan ändrat i sina rutiner för att minska riskerna för att elever fuskar. Skolan har exempelvis närmast helt frångått att använda sig av inlämningsuppgifter vid bedömning och ett par lärare uppger att de inledningsvis låter eleverna skriva med penna på papper så att de ska kunna lära känna elevernas språk och ordförråd.

Det framgår vidare av granskningen att lärarna kontinuerligt arbetar med att utveckla sina förmågor att göra riskbedömningar i relation till teknikutvecklingen och användningen av AI. Av intervjuer med lärarna och rektorn framgår att samtliga lärare för tillfället går en utbildning kopplat till AI, att de tidigare deltagit på andra kurser och att de får stöd av en förstelärare som har ett uppdrag relaterat till AI och fusk. Lärarna uppger att de ofta diskuterar och ger varandra tips i kollegiet kring hur de ska minska riskerna för otillåten AI-användning bland eleverna och att denna typ av samverkan lett till att skolan vidtagit flera förändringar. Några lärare berättar exempelvis att eleverna från och med innevarande läsår kommer att skriva delar av sina gymnasiearbeten i den låsta digitala provplattformen. Detta beror på att lärarna identifierat en risk kopplat till att eleverna på ett otillåtet sätt använder AI när de ska författa de mer analytiska delarna av arbetena.

Upptäcka och hantera vilseledande

Här har Skolinspektionen granskat lärarnas beredskap för att upptäcka och hantera situationer där elever vilseleder.

Lärarnas beredskap för att hantera situationer där elever vilseleder

Granskningen visar att lärarna har beredskap i form av strategier och arbetssätt för att upptäcka vilseledande och att lärarna tillämpar dessa.

Av granskningen framgår att lärarna arbetar aktivt för att ge eleverna kännedom om skolenhetens arbetsgång om elever fuskat. Enligt eleverna, lärarna och rektorn informerar lärarna regelbundet eleverna om skolans rutiner för fusk och vilka konsekvenserna blir om lärare upptäcker att elever fuskar. Eleverna berättar att de även känner till var de kan finna dessa dokument om de själva vill läsa dem.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder sig av flera olika strategier för att upptäcka vilseledande vid bedömningssituationer på plats i lektionssalen. Rektorn, lärarna och eleverna ger vid intervjuerna flera exempel på hur lärarna arbetar för att upptäcka fusk. De berättar att eleverna skriver de allra flesta proven i en låst digital provplattform och lärarna cirkulerar i lektionssalen och kontrollerar vad eleverna har uppe på sina datorskärmar samt att lärarna oftast placerar sig längst bak i klassrummet. Lärarna drar isär elevernas bänkar och sätter upp skärmar mellan elevernas platser för att begränsa deras möjlighet att titta på någon klasskamrats svar. Eleverna och lärarna uppger därutöver att lärarna samlar in elevernas mobiltelefoner samt eventuella smartklockor och hörlurar. Eleverna får heller inte ha några andra saker på sina bänkar än vad som är nödvändigt, exempelvis penna och papper.

Av granskningen framgår också att lärarna har arbetssätt för att upptäcka plagiat och bedöma risken för att elever tagit hjälp av AI-verktyg på ett otillåtet sätt för att generera innehåll till gymnasiearbetet och andra uppgifter där eleverna arbetat utanför lektionstid. Enligt rektorn, lärarna och eleverna har skolan med några få undantag upphört med att använda sig av inlämningsuppgifter som ett underlag där lärarna bedömer elevernas kunskaper. Enligt lärarna och eleverna får eleverna skriva delar av gymnasiearbetet utanför lektionstid. Lärare och elever uppger vidare att eleverna också skriver delar av längre uppsatser på en annan plats än i lektionssalen i ämnena kriminologi och historia. Enligt lärarna och eleverna arbetar lärarna aktivt för att minska riskerna för fusk vid dessa bedömningstillfällen. Lärarna håller täta avstämningar med eleverna, kontrollerar redigeringshistoriken i dokumenten, använder ett digitalt program för att upptäcka plagiering samt ställer frågor till eleverna i samband med avstämningar och opponering. Lärarna berättar att de från och med innevarande läsår infört

som rutin att eleverna kommer att skriva delar av gymnasiearbetet i den låsta digitala provplattformen, vilken är en åtgärd de vidtar för att minska riskerna för plagiering och otillåten användning av AI.

Vidare framgår av granskningen att lärarna har god uppmärksamhet i samband med nationella prov i syfte att minska riskerna för fusk. Av intervjuerna med rektorn, lärarna och eleverna framgår att lärarna även vid nationella prov använder strategier så som att dra isär bänkar, sätta upp skärmar samla in mobiltelefoner och andra tekniska hjälpmedel. Lärare och elever uppger vidare att eleverna brukar skriva nationella prov med penna på papper, för att minska risken för otillåten AI-användning. Lärarna och eleverna berättar att det vid nationella prov dessutom brukar vara fler än en provvakt närvarande i lektionssalen. Eleverna uppger att det är näst intill omöjligt att fuska vid de nationella proven och lärarna uppger att det är ytterst sällan de ertappat någon elev med att fuska vid dessa tillfällen.

Av granskningen framgår också att lärarna använder sig av strategier för att göra överväganden och hantera situationer som handlar om fusk. Av den skriftliga dokumentation som inkommit till Skolinspektionen framgår att skolenheten under det förra läsåret hanterade fjorton fuskärenden, varav bland annat två ledde till att elever erhöll skriftliga varningar. Det framgår av intervjuer med rektorn, programrektorn och lärarna samt av den skriftliga dokumentationen att lärarna tillämpar skolenhetens rutin för fusk i situationer där de misstänker eller ertappar elever med att fuska. Enligt lärarna och rektorn använder de sig också av en framtagen utredningsmall när de handlägger fuskärenden. Lärarna berättar vid intervju att de oftast omedelbart avbryter elever som fuskar, men att de i enskilda fall kan göra undantag med hänsyn taget till eleven. Provet ogiltigförklaras och lärarna kontakter den aktuella elevens coach och programrektor. Såväl lärarna som rektorn uppger att även rektorn ofta involveras i ärendena för att exempelvis delta vid samtal med eleven och eventuella vårdnadshavare. Lärarna uppger samstämmigt att de anser sig få stöd av både rektorn och programrektorer i situationer av fusk samt att eleverna erbjuds stöd av programrektor, sin coach och vid behov av representanter i elevhälsoteamet. Det framgår vidare av intervjuerna att skolenheten använder den tidigare nämnda konsekvenstrappan för fusk. Enligt rektorn och lärarna avgörs vilken konsekvens vilseledandet får av faktorer så som allvarlighet, vilken typ av examination det handlar om samt huruvida fuskets skett vid upprepande tillfällen.

På Skolinspektionens vägnar

X Marcus Rönnegård

Beslutsfattare
Signerat av: Marcus Rönnegård

X Robert Östberg

Föredragande
Signerat av: Robert Östberg

I handläggningen av ärendet har även utredarna Victoria Malm och Anders Haglund medverkat.

Bilaga 1: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i gymnasieskolors arbete med och beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av måluppfyllelse och kunskaper.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Inom granskat område bedöms om verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning leder och samordnar rektorn skolans arbete för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Kvalitetskriterier:

- Förutsättningar för att motverka och upptäcka vilseledande
- Samordnad information på skolan
- Organisation och stöd i situationer när elever vilseleder

2. I vilken utsträckning har lärarna beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Kvalitetskriterier:

- Utformning och uppföljning av bedömningssituationer och betygsunderlag
- Upptäcka och hantera vilseledande

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen intervjuade elever och personal på Jensen Gymnasium Gamla stan den 26 och 27 augusti 2026. Intervjuerna genomfördes digitalt via länk av utredarna Robert Östberg, Victoria Malm och Bim Berglund O'Reilly.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av följande:

- två gruppintervjuer med totalt åtta elever som studerar gymnasieår 2 och 3 på försäljnings- och serviceprogrammet samt samhällsvetenskapsprogrammet
- två gruppintervjuer med totalt åtta lärare som undervisar elever i gymnasieår 1, 2 och 3 på försäljnings- och serviceprogrammet samt samhällsvetenskapsprogrammet
- en intervju med ansvarig rektor för skolenheten samt en biträdande rektor tillika programrektor
- dokument som Skolinspektionen begärt in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från de digitala intervjuerna och getts tillfälle att yttra sig.

De samlade iakttagelserna från alla verksamheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2027.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionen ska granska verksamheters kvalitet

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Betyg ska utgå från en bedömning av elevens kunskaper

I skollagen (2010:800) anges att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (1 kap. 5 § skollagen). Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 9 § skollagen).

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor (2 kap. 9 § skollagen). Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation (2 kap. 10 § skollagen). I förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (nedan Lgy25)² anges att rektorn, som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan, har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen (Lgy25, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar).

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen). Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas (3 kap. 16 § skollagen). Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygskriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper (15 kap. 24 § andra stycket skollagen).³ Vid betygssättning i ett ämne

¹ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

² Lgy25 gäller för utbildningar som påbörjas från och med 1 juli 2025. Se förordning (2024:662) om ändring i förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 (benämns Lgy11).

³ Se lag om ändring i skollagen (2010:800) SFS 2022:147. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Äldre lydelse: Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de betygskriterier som gäller för kursen och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper (SFS 2022:146).

på en nivå som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl (15 kap. 25 a § skollagen).⁴ Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive ämne (Lgy25, avsnitt 2.5 Bedömning och betyg).⁵

I gymnasieskolan får huvudmannen eller rektorn besluta att stänga av en elev helt eller delvis om eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måluppfyllelse och kunskaper (5 kap. 17 § första stycket 2 skollagen). En sådan åtgärd får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter (5 kap. 6 § tredje stycket skollagen).

Elevernas möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har (Lgy 25, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter). Alla som arbetar i skolan ska i skolans arbete med normer och värden uppmärksamma de möjligheter och risker som den ökande digitaliseringen medför. Läraren ska klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet, och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen (Lgy25, avsnitt 2.2 Normer och värden).

⁴ Se lag om ändring i skollagen (2010:800) SFS 2022:147. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Äldre lydelse: Vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas.

⁵ Äldre lydelse (Lgy11): Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs (SKOLFS 2022:13).